

Molsa 'munyida', *molsada*, V. *munyir* *Molsallut*, *molsiguera*, *molsell*, *molsellut*, V. *molsa* *Molser*, probablement mer malentès de Griera *Molsic*, *molsida*, *molsidor*, *molsir*, *molsís*, V. *munyir* *Molsós*, *molsut*, V. *molsa*

MOLT, adj. pronominal i adverbi, del ll. MÜLTUS, MÜLTA, MÜLTUM id. □ 1.ª doc.: orígens.

Mot que pertany per enter a estudi de la gramàtica. En el nostre dicc. a penes cal que se'n digui res. Ens limitem a uns pocs detalls de forma i d'ús, menys coneguts, i a algun que pot sorprendre. Inútil dir que el trobem des del primers textos catalans, ja abans de les *Hom. d'Organyà*, on apareix en les seves diverses funcions: «ara podetz audir com és Diable mals e ardidz --- molt fo ardit quan él<1> volia temtar aquel Seïnor qui és sénier de tot lo món ---» (6r20). En els Ss. XIII i XIV és freqüent, sobretot en el Ross., una variant vocalitzada *mout* (*VidesR*, f° 7v1, 40v1, 42r2, 42v1, 45r1, 46v2, 47r1) sovint reduïda a *mot* («tota cosa *mot* vil de terra avetz plus amada que --- la fe», 4v1, 1r2, 1v1, 2r1 i passim); «dels sobrepausatx dels ortolàs e de *motz* d'autres ortolàs», Perpinyà a. 1292 (*RLR* IV, 513). Mentre que una cosa i altra són ben rares i quasi inoïdes fora de la zona pirinenca.

La postposició de *molt* a l'adjectiu que en va acompanyat és rara, però en el període inicial es dona força sovint quan modifica *altre*, en contrast amb l'ús també freqüent *mols d'altres* —que acabem d'exemplificar—, però llavors també es troba sovint *altres mols*: «Veedores e oïdors P. de Zafont, G. Riba --- R. Picó ed *altres moltz*, que la vila dez Pui Falchoner fo robada e trencada, que no romàs per comunimenz de baile ni de reïns ---», doc. de 1242, de la Conca de Tremp (PPujol, *DocVgUrg.*, 8.42); «sí pren om penitència de sos pecatz, si-ls à feïts d'om que aja mort, e *altres moltz*, e-n reté ab si negú, pauc li val sa penitència», *Hom.*, 5r6. En el període renaixentista, per una recerca d'estil elegant, llatinitzant, a la manera boccaccesca: «una donzella molt bella e graciosa *mols*», *Curial* (NCl. I, 139).

Avui l'antiga forma arcaica *mot* està extingida fins en ross.; en alguns punts del Conflent Nord s'hi sent *mún*, que devia néixer per assimilació i propagació de la nasalitat partint de l'antic *mot*, especialment en combinacions com *mun nóy*, *mun més*, *mot tancat* > *mun tənçát*, i que s'ha propagat fins i tot a l'ús davant vocal, almenys a les Garrotxes de Conflent «l'itjol agrada *mún* a les ovelles» (Ralleu, 1960). És de creure que en el Princ., durant llarg temps després de l'eliminació de la *-t* en la pronunciació de *-lt* final, es devia encara pronunciar la *-t* quan es «lligava», en combinació íntima amb un mot d'inicial vocàlica (*molt amic* = *moltamík*), cosa avui perduda quasi pertot, fins en aqueixes combinacions: tothom pronuncia *mòl ál*, *mòl amík* etc. Però en alguna localitat muntanyenca de comarques conservadores i reculades roman encara aquell ús, que he observat a l'Alt Lluçanès: «està *moltèna-muràdà* del seu cosí» 'molt enamorada' (Santa Eulàlia de Puig-oriol, 1964).

Però més aviat cal dir que la pèrdua de la *-t* ha estat més radical i estesa en la pronúncia d'aquest mot, mera eina gramatical o partícula, d'articulació més ràpida que els altres mots. En el Principat, on és quasi universal la reducció de *-lt*, en pausa, a tot el territori (*alt*, *mòlt*, *volt* sonen pertot sense *-t*), restaven tanmateix algunes romanalles isolades de *-lt* amb *-t* sensible, en algun punt extrem de la punta NO.: quedava això encara l'any 1934 a Tavascan, el poble més elevat de la Vall de Cardós (*EntreDL* II, 45, § 19), però ja no a la gran majoria del Pallars; després, en tants anys de córrer per aquelles terres a penes ho he tornat a sentir. Però sí que vaig tornar a constatar-ho l'any 1957 a Les Pauïls, al capdamunt de Ribagorça i al peu de les Maleïdes: allà articulaven encara netament *ált* amb *-t* sensible.

En el cas de *molt* partícula d'ús freqüentíssim, que sentim a cada moment, se sentia sempre o quasi sempre *mòl* sense la *-t*: només un cop a Tavascan vaig oir: «lo baujé ez *ált*, *mòlt ált*» 'l'arc és alt, molt alt', però després em guiaven dient «trobaréu un abét *mòl ált*» i encara que pronunciaven la *-t* de *alt*, la de *molt* era emmudida. I això mateix deu passar a Les Pauïls, on tinc anotada aquesta frase: «Sí, però és *mòl meç ált alçó*» 'sí però allò és molt més alt' (em signaven dues puntes de la serra): *alt*, amb la *-t* ben sensible (i lligada amb la *a-* del mot següent formant síl·laba), però la *-t* de *molt* ja no sonava.

Coses semblants s'observen avui en els parlars del P. Val. i de les Illes on, com és tan sabut, encara sonen pertot i plenament les *-t* i *-p* i *-k* finals de les combinacions *-lt*, *-nt*, *-mp*, *-nc*. General això en el P. Val. (llevat alguna localitat de l'extrem Sud, més enllà d'Alacant). Tanmateix en el cas de *molt* la *-t* és muda amb gran extensió en terra valenciana, almenys davant un mot amb inicial consonàntica; hi ha, ben entès, qui la pronuncia, sempre; però sentir coses com *mòl kár*, *mòl tikoiéit* és cosa de pertot, més o menys. No en vaig pendre gaires notes, perquè ho sentia pertot; tanmateix en tinc una de Castell-de-Castells: «un pinár *mòl sobérk*» 'una pineda molt grandiosa' (1963). És clar que no s'escriu així, però es diu. I d'alguns imitadors escrupolosos del llenguatge vernacle, o sigui apatuesat, es veu que ho reproduïen: «*mòl* més que yo no me mereïxc», Nebot i Pérez (*BDLC* VII, 273); «El ferrer de Benigembla era *mòl* mal ferrament», «*mòl* més», MGadea (*T. del Xè* II, 54; III, 3).

A les Illes, o almenys a Mallorca, això és més rar. També hi vaig sentir *mòl grán* i coses semblants, però molt menys sovint. En F. de B. Moll pronuncia sempre *mòlt ált* i fins *mòlt grán* (o *mold grán*) amb dental ferma. D'un patró d'embarcació de vella família mallorquina, que vaig tenir lleure d'escoltar moltes hores seguides, navegant, vaig sentir sovint coses com «s'ha d'agafar *mòlt aší* ---» (1969).

A la «zona grisa» de Ribagorça, encara de llenguatge català, però ja amb trets de transició a l'aragonès (alguns pobles de Llitera NO., Isàvena mitjà, Vall de Benasc) és normal que es conservi en gran part les *-o* finals, cosa que s'esdevé amb caràcter normal quan en